

SISÄASIAINMINISTERIÖ

2 8. 06. 2010

INRIKESMINISTERIET

SISÄASIAINMINISTERIÖ

LAUSUNTO

24.6.2010

LAKE KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Familia Club kokoaa yhteen valtaväestöä ja eri maahanmuuttajaryhmiä yli kieli- ja kulttuurirajojen. Päivittäisessä toiminnassaan yhdistys on jatkuvassa kosketuksessa monista eri taustoista tulevien maahanmuuttajien kanssa ja sillä on elävä yhteys erityisesti työelämän ulkopuolella olevien Suomeen muuttaneiden arkipäivään. Siksi yhdistys keskittyy lausunnossaan lakiesityksen tarkasteluun erityisesti tämän ryhmän näkökulmasta. Lasten ja nuorten erityiskysymysten osalta viittaamme Monikulttuurinen lapsen etu-verkoston lausuntoon, johon järjestömmme on myös yhtynyt.

Pyydettyinä lausuntona hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry esittää seuraavaa:

Yleistä

Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry pitää lakiesityksen tavoitteita ja monia siihen sisältyviä esityksiä nykytilanteeseen verrattuna myönteisinä ja oikeansuuntaisina. Erityisesti lain soveltamisalan laajentaminen koskemaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia on mielestämme välttämätön ja erittäin kannatettava. Familia Club pitää hyvinä lakiesitykselle asetettuja yleistavoitteita, joissa tähdätään selkeään ja johdonmukaiseen lainsäädäntöön kotoutumisen ja maahanmuuttajien osallisuuden edistämisen osalta.

Familia Club kannattaa myös hallittua ja kaksisuuntaista kotoutumista, kotoutumista edistävien toimenpiteiden ajoittamista mahdollisimman aikaiseen vaiheeseen maahanmuuton jälkeen sekä huomion kiinnittämistä alkuvaiheen palveluihin. Kaikille Suomeen muuttaville annettava perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta ja mahdollisuuksista saada tukea ja neuvontaa sekä oikeus yksilölliseen alkukartoitukseen mahdollisimman pian Suomeen muuton jälkeen olisivat toteutuessaan selkeä parannus verrattuna nykytilanteeseen.

Haluamme kuitenkin painottaa sitä, että perustiedon sisällölliseen päivittämiseen ja jakamiseen, alkukartoitusten toteuttamiseen sekä kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin tulee osoittaa riittävät resurssit. Jotta lakimuutokselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa, pidämme olennaisena, että

kotoutumista tukevia toimenpiteitä tulee järjestää todella tarpeita vastaavasti, eikä niiden saaminen saa olla riippuvainen kunnan tai valtion taloudellisesta tilanteesta. Tämä on tärkeää myös alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Maahan muuttaneille suunnattujen erillispalvelujen järjestäminen sekä heidän erityistarpeidensa huomioon ottaminen normaalipalvelujen piirissä edellyttää riittävien resurssien turvaamista. On tärkeää ottaa huomioon ehdotuksen yleisperusteluissa esiin tuotu seikka, että yleisesti maahanmuuttajien asiointiin palveluissa arvioidaan tarvittavan muuhun väestöön verrattuna noin 1,5 –kertainen henkilöresursointi.

Perustieto ja alkukartoitus

Monikulttuuriyhdistys Familia Club pitää kannatettavana kaikille Suomeen muuttaville suunnatun kirjallisen perustiedon antamista. Mahdollisimman monella kielellä saatavilla olevan ajantasaisen kirjallisen materiaalin lisäksi tulee kuitenkin huolehtia siitä, että muuttajalla on alkuvaiheessakin tarvittaessa mahdollisuus saada tietoa myös suullisesti. Erityisen huomion kohteena tulee olla luku- ja kirjoitustaidottomat sekä muut esimerkiksi puutteellisen koulutuksen omaavat henkilöt, joille tiedon omaksuminen pelkästään kirjallisessa muodossa on vaikeaa.

Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry ei kannata sitä, että alkukartoituksen järjestäminen perustuisi vain maahanmuuttajan omaan pyyntöön. Vaarana on, että erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt jäävät alkukartoituksen ulkopuolelle. Näkemyksemme mukaan alkukartoituksesta tulisi säätää niin, kaikki saavat kutsun alkukartoitukseen oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeiden rekisteröinnin, määräaikaisen oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestörekisteritietojen rekisteröinnin yhteydessä, ts. samassa yhteydessä kuin maahanmuuttaja saa kirjallisen perustiedon suomalaisesta yhteiskunnasta. Alkukartoitukseen osallistuminen voisi perustua muuttajan omaan päätökseen.

Koska lakiesityksen perustelujen mukaan alkukartoitusta ei ole tarkoitus rajata vain työmarkkinoille suuntautuville Suomeen muuttaville, Familia Club katsoo, että lakiehdotuksen 9 § 1. momentin loppu tulisi muuttaa muotoon: ”... sekä muut *kotoutumiseen* ja *työllistymiseen*...”. Alkukartoituksessa tulisi aina arvioida myös tarve perhekohtaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Erityisen tarpeellista tämä on mm. tilanteessa, jossa perheenjäsenet ovat muuttaneet Suomeen eri aikoina. Perhenäkökulma tulisi ottaa huomioon valtaväestöön kuuluvan puolisona Suomeen muuttavien kohdalla.

Kotoutumissuunnitelma

Familia Clubin mielestä kotoutumissuunnitelman ajallinen jaksottaminen siten, että ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhdeksi vuodeksi ja sen jälkeen tarve jatkotoimenpiteisiin arvioidaisiin uudelleen, on kannatettava. Myös mahdollisuus kotoutumissuunnitelma-ajan pidentämiseen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaata vastaavalla ajalla on myönteinen, sillä se voi edistää pienten lasten äitien mahdollisuuksia kotoutumiseen.

Familia Club pitää tärkeänä sitä, että kotoutumissuunnitelma laaditaan myös sellaisille maahanmuuttajapuolisoille, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella eivätkä tarvitse yhteiskunnan taloudellista tukea toimeentuloonsa.

Kotoutumiskoulutuksen laatu ja omaehtoisen opiskelun tukeminen

On myönteistä, että lakiin otetaan säädökset kotoutumiskoulutuksesta. Esityksessä ei kuitenkaan oteta kantaa kotoutumiskoulutuksen laadunvarmistukseen liittyviin kysymyksiin. Näkemyksemme mukaan kotoutumiskoulutuksen laadun valvonnasta vastaava taho tulisi laissa määritellä, samoin huomiota tulisi kiinnittää kotoutumiskoulutuksen opettajien pätevyysvaatimuksiin.

Näkemyksemme mukaan omaehtoisen opiskelun tukemisesta tulee laatia valtakunnallisesti yhtenäiset soveltamisohjeet. On kannatettavaa, että tuettavaksi omaehtoiseksi opiskeluksi hyväksytään suomen tai ruotsin kielen opinnot tai muut opinnot, jotka tapahtuvat pääasiassa em. kielillä. Koska monilla englanninkielisen tutkinnon Suomessa suorittaneilla ulkomaalaisilla opiskelijoilla on puutteellisen suomenkielen taidon vuoksi suuria vaikeuksia työllistyä suomalaisille työmarkkinoille, on tärkeää huolehtia myös siitä, että ko. koulutusohjelmissa opiskelevat ulkomaiset opiskelijat saavat oppilaitoksen järjestämänä riittävät kielivalmiudet työskennellä myös suomalaisilla työmarkkinoilla.

Osallisen Suomessa –kokeilu

Monikulttuuriyhdistys Familia Club pitää myönteisenä, että osana lakiuudistusta paneudutaan myös kotoutumiskoulutuksen uusien mallien kehittämiseen. Kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä päähuomio on ollut nimenomaan työmarkkinoille suuntautuvien koulutuksessa. Työelämänäkökulma painottuu myös ESR-rahoitteisiin MATTO- ja ALPO-tukirakenteisiin kuuluvissa hankkeissa. Tämän vuoksi Osallisen Suomessa -kokeilussa tulisi painotetusti keskittyä erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajalapsille ja nuorille suunnattujen toimenpiteiden suunnitteluun ja kokeiluun. On myös tärkeää koordinoida kokeilun ja jo meneillään olevien hankkeiden toteutus päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi on erittäin vähän systemaattisesti kehitettyä ja kokeiltua materiaalia. Suurin osa kehitetyistä menetelmistä ja materiaaleista lähtee työmarkkinoille suuntautuvien kokoaikaisen opetuksen tarpeista. Erityistä tukea tarvitseville aikuisille maahanmuuttajille suunnattu opetus ja muut kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet on kuitenkin tarkoituksenmukaista kotoutujan yksilöllisistä tarpeista johtuen järjestää muuna kuin kokoaikaisena opetuksena. Tämä koskee niin pienten lasten kotiäitejä, ikääntyviä maahanmuuttajia kuin esimerkiksi sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitsevia. Heille soveltuvien suomen kielen opetukseen ja yhteiskuntaan tutustuttamiseen tarkoitettujen materiaalien ja menetelmien puute on ilmeinen ja kohderyhmä on pedagogisesta näkökulmasta erityisen haastava. Mikäli kolmannen sektorin organisaatiota halutaan nykyistä laajemmin mukaan nimenomaan tämän ryhmän kotouttamistoimintaan, Osallisen Suomessa –

hankkeessa puute tulee korjata ja näin luoda kolmannen sektorin toimijoille edellytyksiä laadukkaiden palvelujen tarjoamiseen.

Osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden edistäminen sekä kolmannen sektorin rooli

Familia Club pitää kannatettavana sitä, että maahanmuuttajien omat yhdistykset ja muut kansalaisjärjestöt otetaan aiempaa aktiivisemmin mukaan kotoutumista edistävään toimintaan. Tulee kuitenkin huolehtia siitä, ettei niille siirretä julkisille palveluntuottajille kuuluvia velvollisuuksia ja vastuita ilman, että työhön osoitetaan asianmukaiset resurssit.

Kotoutumisen kaksisuuntaisuuden ja maahanmuuttajien aktiivisen kansalaisuuden edistämisen näkökulmasta on tärkeää, että paikallisella tasolla ja valtakunnallisesti järjestöjen julkisen rahoituksen yleisiä kriteereitä suunnataan niin, että ne kannustavat myös perinteisiä suomalaisia kansalaisjärjestöjä ottamaan maahanmuuttajataustaiset kansalaiset tasavertaisiksi toimijoiksi oman perustoimintansa piiriin ja näin edistävät kotoutumisen kaksisuuntaisuutta sekä yhdenvertaisuutta.

Maahanmuuttajien omien yhdistysten rooli voi olla merkittävä erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa omakielisen tuen antamisessa. Yhdistysten mahdollisuudet myös maahanmuuttajan saaman kirjallisen perustiedon konkretisointiin ja tiedon suhteuttamiseen entisen kotimaan toimintatapoihin ja yhteiskunnalliseen järjestelmään tulisi hyödyntää. Mikäli alkukartoituksesta säädetään lakiehdotuksen 10 §:ssä esitetyllä tavalla (alkukartoituksen tekeminen perustuu maahanmuuttajan omaan pyyntöön) on tärkeää, että myös yhdistyksillä on valmius omalta osaltaan huolehtia siitä, ettei kukaan alkukartoitusta tarvitseva jää sen ulkopuolelle.

Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry haluaa lisäksi painottaa yhdistysten roolia tuen, tiedon ja palvelujen tarjoajina välittömästi Suomeen muuton jälkeen, kun muuttaja vielä odottaa mahdollisuutta päästä alkukartoitukseen tai kotoutumissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden käynnistymistä. Näin suomalainen kansalaisyhteiskunta voi tulla tutuksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja maahanmuuttajan edellytykset aktiiviseen kansalaisuuteen vahvistuvat.

Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry

Tarja Monto

toiminnanjohtaja

Monikulttuuriyhdistys
Familia Club ry